

บทบาทศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
ประจำตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา

The Role of Philosophy of Sufficiency Economy and New Agricultural Theory Learning Center
of the Sub-district Affected the Quality of People's Life In Phayao Province

วาราดวง สมณศักดิ์ และ เพ็ญศรี ฉิรินัง

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail : waraduang@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องบทบาทศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่ออธิบายบทบาทของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา และ (2) เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างยั่งยืน ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ภาคการศึกษา ภาคประชาชนและชุมชน ภาคเอกชน และภาคราชการ จำนวน 8 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ประจำตำบล ประกอบด้วย 6 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการเพาะและเลี้ยงกบ หลักสูตรการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์แบบกึ่งธรรมชาติ หลักสูตรการทำบัญชีครัวเรือน หลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษ หลักสูตรการขยายพันธุ์พืชและหลักสูตรการปลูกและแปรรูปหญ้าแฝก และ (2) แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป็น 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างศูนย์เรียนรู้ประจำตำบลให้มีสมรรถนะสูงและยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างสรรค์ชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้

คำสำคัญ : บทบาท ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ คุณภาพชีวิตประชาชน

Abstract

The purposes of the research entitled “The Role of Philosophy of Sufficiency Economy and New Agricultural Theory Learning Center of the Sub-district Affected the Quality of People's Life in Phayao Province” were (1) to describe the role of Philosophy of Sufficiency Economy and New Agricultural Theory Learning Center of the Sub-district Affected the Quality of People's Life in Phayao Province and (2) to do the strategic plan of the operation on promoting the knowledge and developing the skills for life for people in Phayao Province based on the Philosophy of Sufficiency Economy and New Sustainable Agricultural Theory. Conduct research by collecting data from the key informant of related sectors including academic sector, civil society and the private sector, community and government sector by using in-depth interviews. Analyze data by comparing it with concepts, theories and related research then presented as a descriptive essay. The results showed that (1) The role of learning Center was the center of learning and knowledge transfer of the

including raising and growing frogs, breeding catfish in a semi-natural cement, household accounting, planting non-toxic vegetables, propagating planting and transforming Vetiver and (2) According to the strategic plan of the operation on promoting the knowledge and developing the skills for life for people in Phayao Province based on the Philosophy of Sufficiency Economy and New Sustainable Agricultural Theory; there were 2 strategies; 1) enhancing the Learning Center to have high performance and 2) creating the community to be self-reliant.

Keywords : the role, Philosophy of Sufficiency Economy and new Agricultural Theory Center, the quality of people' life

1. บทนำ

ความยากจน (poverty) เป็นปัญหาในระดับชาติที่ทุกรัฐบาลให้ความสนใจและความสำคัญในการเร่งแก้ไขปัญหให้กับประชาชนอย่างจริงจัง ปัญหาความยากจนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานานและมีแนวโน้มที่จะทวีคูณความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะความแตกต่างกันของภาวะเศรษฐกิจของคนจน คนรวย และคนชั้นกลางที่นับวันจะยังมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของประชากรที่จัดอยู่ในกลุ่มของคนยากจนและส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติในท้ายที่สุด ซึ่งการแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนในสังคมต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อท้ายที่สุดแล้วผลประโยชน์จะตกสู่ประชาชนทุกคนภายในประเทศชาติในระยะยาวต่อไป (ธนพล สราญจิตร. 2558)

ปัญหาความยากจนได้กลายเป็นปัญหาในเชิงระบบและโครงสร้างระดับชาติที่สั่งสมมานานในสังคมไทยจนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะให้ความสนใจแก้ไขปัญหาคความยากจนมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขให้บรรลุผลได้อย่างแท้จริงเพราะมีปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลให้ปัญหาความยากจนมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยต้องพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งรวมทั้งพัฒนาศักยภาพของคนจนให้สามารถก่อสร้างตัวและพึ่งพาตนเองได้ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐ ปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อคนจนให้ได้รับโอกาสและความเป็นธรรมอย่างแท้จริง สำหรับการแก้ไขปัญหาคความยากจนที่ยั่งยืน โดยเน้นให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางหนึ่งคือการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเพื่อชี้แนะมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพลสกนิกรชาวไทยมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยยึดหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระจายความเจริญสู่ชุมชนและท้องถิ่นและเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ หลังจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยมีใจความสำคัญคือ การพัฒนาอย่างสมดุล การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมและการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน แต่กระนั้นก็ตามประเทศไทยก็ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการประเทศที่ยังคงขาดความสมดุล การพัฒนาการดังกล่าวจึงยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) รัฐบาลยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศก้าวสู่ความสมดุลและยั่งยืน (นิสรา ใจชื่อ, 2557) และต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) รัฐบาลยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ